

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
وَالَّذِي يُضَوِّبُ الْمَوْتَى
إِنَّ رَبَّهُ لَسَدِيدٌ
إِلَىٰ عَرْشِهِ الرَّحِيمُ
الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيَّاحَ
تُبْرِئُ السُّقُومَ وَيُنزِلُ
الْمِنْرَانَ الْمُبِينِ
الَّذِي يَخْتَارُ
بِأَنَّكَ كَتَبْتَ
عَلَيْهِمْ الْقُرْآنَ
بِأَنَّكَ تَعْلَمُ
الْغُيُوبَ
الَّذِي يُرْسِلُ
الْقَمَرَ وَالْقُرْآنَ
وَالَّذِي يُرْسِلُ
الْقَمَرَ وَالْقُرْآنَ
وَالَّذِي يُرْسِلُ
الْقَمَرَ وَالْقُرْآنَ

دانشگاه بین‌المللی امام خمینی

IMAM KHOMEINI
INTERNATIONAL UNIVERSITY

دانشگاه حقوق

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد

رشته حقوق جزا و جرم‌شناسی

موضوع

بررسی حق دفاع متهم در مرحله تحقیقات مقدماتی در نظام حقوقی ایران و

افغانستان

استاد راهنما

دکتر مسعود البرزی ورکی

استادان مشاور

دکتر محمد علی بابایی، دکتر سید مرتضی خضری

دانشجو

زهرا شیخ زاده

تیر ۱۳۹۱

بسمه تعالی

دانشگاه بین المللی امام خمینی

دانشگاه بین المللی امام خمینی (ره)
معاونت آموزشی دانشگاه - مدیریت تحصیلات تکمیلی

تعهد نامه اصالت پایان نامه

اینجانب زهرا شیخ زاده دانشجوی رشته حقوق جزا و جرم شناسی مقطع تحصیلی کارشناسی ارشد بدین وسیله اصالت کلیه مطالب موجود در مباحث مطروحه در پایان نامه / تز تحصیلی خود، با عنوان بررسی حقوق دفاع مستمتر در مرتبه کیفیت معنایی در نظام حقوق ایران و افغانستان تأیید کرده، اعلام می نمایم که تمامی مجتوی آن حاصل مطالعه، پژوهش و تدوین خودم بوده و به هیچ وجه رونویسی از پایان نامه و یا هیچ اثر یا منبع دیگری، اعم از داخلی، خارجی و یا بین المللی، نبوده و تعهد می نمایم در صورت اثبات عدم اصالت آن و یا احراز عدم صحت مفاد و یا لوازم این تعهد نامه در هر مرحله از مراحل منتهی به فارغ التحصیلی و یا پس از آن و یا تحصیل در مقاطع دیگر و یا اشتغال و ... دانشگاه حق دارد ضمن رد پایان نامه نسبت به لغو و ابطال مدرک تحصیلی مربوطه اقدام نماید. مضافاً اینکه کلیه مسئولیت ها و پیامدهای قانونی و یا خسارت وارده از هر حیث متوجه اینجانب می باشد.

نام و نام خانوادگی دانشجو

امضاء و تاریخ

۱۳۹۱، ۴، ۱۱

دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)
معاونت آموزشی - مدیریت تحصیلات تکمیلی

فرم شماره ۳۰

فرم تأییدیه هیأت داوران جلسه دفاع از پایان‌نامه / رساله

بسم الله الرحمن الرحیم

بدین وسیله گواهی میشود جلسه دفاعیه از پایان‌نامه کارشناسی ارشد/ دکتری زهرا شادزاده دانشجوی رشته حقوق گرایش حقوق جزایی تحت عنوان مبانی حقوق کیفری در تاریخ ۱۳۹۱/۲/۱۱ در دانشگاه برگزار گردید و این پایان‌نامه با شماره ۱۸۴۰۷۰۵ و موضوع مورد تأیید هیأت داوران قرار گرفت.

ردیف	سمت	نام و نام خانوادگی	مرتبه‌ی دانشگاهی	دانشگاه یا مؤسسه	امضا
۱	استاد راهنما	آقای سعید لاریجانی	دکتر	دانشگاه امام خمینی	[Signature]
۲	استاد مشاور	آقای دکتر محمدعلی...	دکتر	دانشگاه امام خمینی	[Signature]
۳	داور خارج	آقای دکتر...	دکتر	دانشگاه امام خمینی	[Signature]
۴	داور داخل	آقای دکتر...	دکتر	دانشگاه امام خمینی	[Signature]
۵	نماینده تحصیلات تکمیلی	آقای دکتر...	دکتر	دانشگاه امام خمینی	[Signature]

اهداء

و بعد از مدت‌ها، پس از پیمودن راه‌های فراوان که با حضور شیرین اساتید عزیزم، با راهنمایی‌ها و دغده‌های فراوانشان ، نگاه‌های پدر و مادرم، با چشم‌های پر از برق شوق، و زیبایی حضور خواهرم در کنارم، که خستگی‌های این راه را به امید و روشنی راه تبدیل کرده و امیدوارم بتوانم در آینده‌ی نزدیک جواب‌گوی این همه محبت آنها باشم ...

اکنون، با احترام فراوان برای این همه تلاش این عزیزان برای موفقیت من

....

این پایان نامه را به پدر و مادرم، اساتید ارجمند و خواهر عزیزتر از جانم تقدیم می‌کنم .امیدوارم قادر به درک زیبایی‌های وجودشان باشم .

چکیده

یکی از مسائل اساسی که ضامن حمایت از حقوق فردی و اجتماعی است و تاثیر قابل توجهی در تأمین امنیت قضائی جامعه دارد ، حقوق متهم در برابر اتهام و اتهامات به حق یا من غیر حقی است که به وی نسبت داده می شود . این حقوق مجموعه ای از تضمینات قانونی و قضائی در جهت اتخاذ یک تصمیم عادلانه در طول رسیدگی کیفری به اتهام فرد یا افرادی که در مظان ارتکاب جرم قرار می گیرند می باشد . این امر همواره باید مورد توجه جدی مقامات قضائی و انتظامی قرار گیرد . آنها مجاز نیستند که خودسرانه ، حقوق و آزادی های افراد جامعه را بازیچه هوی ، هوس و امیال و اغراض خود قرار دهند . با توجه به اهمیت موضوع ، قوانین و مقررات ایران و افغانستان بویژه قانون آئین دادرسی کیفری این دو کشور پیرامون تضمین حقوق افراد در دادرسی کیفری مخصوصاً در مرحله دادرسی و تحقیقات مقدماتی تدابیر و تمهیدات خاصی را اتخاذ کرده اند . برخی از تضمینات اساسی حقوق متهم که در منابع مذکور به آنها تصریح شده است ، عبارتند از : حق تفهیم اتهام ، حق مصونیت از دستگیری و بازداشت خودسرانه ، حق داشتن وکیل مدافع ، حق اعتراض به بازداشت خودسرانه و غیر قانونی ، حق سکوت ، حق داشتن مترجم و... . به لحاظ اهمیتی که رعایت حق دفاع افراد مظنون و متهم و جلوگیری از تجاوزات به آنان دارد در صدد بر آمدیم ضمن نمایاندن مغایرت های موجود بین قوانین افغانستان و ایران پیشنهادهایی جهت رفع نواقص و اصلاح آن در راستای تحقق اهداف بشر در خصوص حقوق متهم ارائه دهیم.

کلیدواژگان: متهم ، حقوق متهم ، حق دفاع ، تحقیقات مقدماتی

تقدیر و تشکر

پروردگار منان را شاکرم که همواره در زندگی لحظه ای مرا از عنایت لایزال خود محروم نساخته و تنها یاریگر و پشتیبان واقعی من بوده است .

بر خود واجب می دانم تا مراتب سپاس را از بزرگوارانی به جا آورم که اگر الطافشان نبود هرگز این پژوهش به پایان نمی رسید .

از استاد ارجمندم جناب آقای دکتر البرزی به خاطر راهنمایی های متین ،ارزنده و پربارشان که همواره روشن کننده مسیر این پژوهش بود کمال تشکر را دارم .

استادان عزیز و ارجمندم جناب آقای دکتر بابائی و دکتر خضری که با پیشنهادات سازنده ، رهنمون و مشاور من در این پایان نامه بودند از ایشان سپاسگذارم .

وسپاسگذار ، تمامی دوستانی هستم که مرا در این پژوهش یاری رساندند .

زهره شیخ زاده

تیر ۱۳۹۱

فهرست مطالب

مقدمه.....	۱
الف : بیان مساله.....	۱
ب : سؤالات تحقیق.....	۴
ج : فرضیه های تحقیق.....	۴
د: سوابق پژوهشی موضوع.....	۵
ه: بیان روش و مراحل انجام کار تحقیق.....	۵
و: نتایج قابل پیشبینی از تحقیق.....	۵
ز : ساماندهی تحقیق.....	۶
فصل اول: کلیات.....	۷
مبحث اول :تعاریف و مفاهیم.....	۸
گفتار اول :تعریف حق.....	۸
گفتار دوم : تعریف دفاع.....	۱۰
گفتار سوم:تعریف متهم.....	۱۱
گفتار چهارم : تعریف و مفهوم تحقیقات مقدماتی.....	۱۳

مبحث دوم: حق دفاع متهم و منابع حمایتی آن در حقوق ایران و افغانستان.....	۱۴
گفتار اول : حق دفاع متهم.....	۱۴
گفتار دوم: منابع حمایتی حق دفاع متهم در حقوق ایران و افغانستان.....	۱۶
الف) منابع داخلی.....	۱۷
۱- قانون اساسی.....	۱۷
۱-۱- قانون اساسی ایران:.....	۱۷
۱-۲- قانون اساسی افغانستان.....	۱۹
۲- قوانین عادی.....	۱۹
۲-۱- قوانین عادی در ایران.....	۱۹
۱-۱-۱- قانون آئین دادرسی کیفری.....	۲۰
۱-۱-۲- قانون مجازات اسلامی:.....	۲۱
۲-۲- قوانین عادی در افغانستان.....	۲۴
۱-۲-۱- قانون اجراءات جزائی موقت برای محاکم.....	۲۴
۲-۲-۲- قانون جزا.....	۲۴
۳- منابع فقهی (فقه جعفری).....	۲۶
ب) منابع فراملی.....	۲۹
۱- اعلامیه جهانی حقوق بشر.....	۲۹
۲- میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی.....	۳۱
۳- معاهده منع شکنجه و رفتارهای ظالمانه و غیرانسانی.....	۳۳
۴- اعلامیه اسلامی حقوق بشر.....	۳۵

مبحث سوم : پیشینه تاریخی..... ۳۶

فصل دوم..... ۳۸

ویژگیها و کنشگران مرحله تحقیقات مقدماتی و اصول حاکم بر آن به عنوان حقوق دفاعی متهم..... ۳۸

مبحث اول : ویژگیهای تحقیقات مقدماتی..... ۳۹

گفتار اول : کتبی بودن..... ۴۰

گفتار دوم : سریع بودن..... ۴۰

گفتار سوم : غیر علنی بودن..... ۴۱

گفتار چهارم : غیر ترافیعی بودن..... ۴۲

مبحث دوم : کنشگران مرحله تحقیقات مقدماتی در حقوق ایران و افغانستان..... ۴۳

گفتار اول : ضابطین دادگستری..... ۴۴

الف (ضابطین دادگستری در ایران..... ۴۴

۱- : ضابطین عام..... ۴۴

۲- : ضابطین خاص..... ۴۵

ب (ضابطین دادگستری در افغانستان..... ۴۵

گفتار دوم : مراجع تحقیق..... ۴۶

الف (بازپرس..... ۴۷

۱- بازپرس در ایران..... ۴۷

۲- بازپرس (پولیس عدلی) در افغانستان..... ۴۹

- ب) دادستان..... ۵۰
- ۱- دادستان در ایران..... ۵۰
- ۲- دادستان در افغانستان..... ۵۱
- مبحث سوم : اصول حاکم بر مرحله تحقیقات مقدماتی به عنوان حقوق دفاعی متهم..... ۵۳
- گفتار اول : اصل برائت..... ۵۳
- الف) اصل برائت در حقوق ایران..... ۵۵
- ب) اصل برائت در حقوق افغانستان..... ۵۶
- گفتار دوم : اصل منع دستگیری و بازداشت خودسرانه..... ۵۹
- الف) اصل منع دستگیری و بازداشت خودسرانه در حقوق ایران..... ۵۹
- ۱- جرایم شهود..... ۶۱
- ۲- جرایم غیرمشهود..... ۶۳
- ۱- ۲- قرارهای بازداشت موقت جایز..... ۶۴
- ۲- ۲- قرارهای بازداشت موقت الزامی..... ۶۶
- ب) اصل منع دستگیری و بازداشت خودسرانه در حقوق افغانستان..... ۶۹
- ۱- جرایم مشهود..... ۷۱
- ۲- جرایم غیرمشهود..... ۷۲
- گفتار سوم : اصل تحصیل قانونی دلیل..... ۷۲
- الف) اصل تحصیل قانونی دلیل در حقوق ایران..... ۷۴
- ۱- لزوم مستندبودن بازجویی در حقوق ایران..... ۷۵

۷۶.....	۲- ممنوعیت بازجوئی غیرقانونی در حقوق ایران.....
۷۸.....	ب (اصل تحصیل قانونی دلیل در حقوق افغانستان.....
۷۹.....	۱- لزوم مستندبودن بازجویی در حقوق افغانستان.....
۸۰.....	۲- ممنوعیت بازجوئی غیرقانونی در حقوق افغانستان.....
۸۵.....	فصل سوم.....
۸۵.....	اساسی ترین حقوق دفاعی متهم وتضمینات آن درمرحله تحقیقات مقدماتی.....
۸۶.....	مبحث اول : حق تفهیم اتهام.....
۸۷.....	گفتاراول : حق تفهیم اتهام درحقوق ایران.....
۸۹.....	گفتاردوم : حق تفهیم اتهام درحقوق افغانستان.....
۹۱.....	مبحث دوم : حق سکوت.....
۹۴.....	گفتاراول : حق سکوت درحقوق ایران.....
۹۷.....	گفتاردوم : حق سکوت درحقوق افغانستان.....
۹۹.....	مبحث سوم : حق برخورداری ازمساعدت وکیل.....
۱۰۱.....	گفتاراول : حق برخورداری ازمساعدت وکیل درحقوق ایران.....
۱۰۶.....	گفتاردوم : حق برخورداری ازمساعدت وکیل درحقوق افغانستان.....
۱۱۲.....	مبحث چهارم : حق داشتن مترجم.....
۱۱۲.....	گفتاراول : حق داشتن مترجم درحقوق ایران.....

- گفتار دوم : حق داشتن مترجم در حقوق افغانستان..... ۱۱۴
- مبحث پنجم : حق اعتراض برقرار توقیف (بازداشت) غیرقانونی و خودسرانه..... ۱۱۶
- گفتار اول : حق اعتراض برقرار توقیف (بازداشت) غیرقانونی و خودسرانه در حقوق ایران..... ۱۱۹
- گفتار دوم : حق اعتراض برقرار توقیف (بازداشت) غیرقانونی و خودسرانه در حقوق افغانستان..... ۱۲۰
- مبحث ششم : حق حضور فوری نزد مقام قضائی..... ۱۲۴
- گفتار اول : حق حضور فوری نزد مقام قضائی در حقوق ایران..... ۱۲۴
- گفتار دوم : حق حضور فوری نزد مقام قضائی در حقوق افغانستان..... ۱۲۵
- نتیجه گیری و پیشنهادات..... ۱۲۸
- فهرست منابع و مأخذ..... ۱۳۶

مقدمه

الف : بیان مساله

آئین دادرسی کیفری تجلی تقابل حقوق ، تکالیف و اقتدارات حکومت و شهروندان است . چرا که حکومت به دنبال به هم خوردن نظم عمومی در اثر ارتکاب جرم ، به حکم وظیفه اولیه ایجاد امنیت و آسایش اجتماعی ، طبق قواعد و ضوابط دادرسی کیفری خود در برابر عاملان اجتماعی رویداد مزبور واکنش نشان می دهد ، لیکن مفاهیم و تعالیم حقوقی جدید که متأثر از آموزه های حقوق بشر و تکریم انسان از طرف حکومت های مردم سالار است ، دولتها را از توسل به هر گونه وسیله ، روش یا واکنشی که متضمن تضييع و تحديد حقوق اساسی شهروندان باشد بر حذر داشته و اقدامات آنها را معیاری برای سنجش احترام به حقوق و آزادی های عمومی می داند . چنانچه ماریو پاگانو می گوید : زمانیکه در کشوری برای بار اول گام می نهید و مشتاق اطلاع از حدود و ثغور حمایت از آزادی های مدنی باشید به قانون آئین دادرسی کیفری آن مراجعه نمایید .^۱

احضار یک فرد به عنوان متهم بسیار مهم و حساس است در قرآن کریم آمده است :

وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِلرَّسُولِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ^۲

در روایتی از معصوم (ع) حرمت مومن چون حرمت کعبه دانسته شده است ، چرا که حرمت انسان به دلیل در معرض اتهام قرار گرفتن مخدوش می شود و عزت و حرمت نباید به سادگی مخدوش شود . روشن است تبعات احضار یک فرد به عنوان متهم برای وی و خانواده اش تا چه حد است . گر چه آثار آن برای افراد به تبع شخصیت فردی ، خانوادگی و اجتماعی آنان متفاوت است ، ولی رعایت هر انسان و

^۱ آشوری ، محمد ، عدالت کیفری ، تهران ، انتشارات گنج دانش ، ۱۳۷۶، ص ۱۷۳ .

^۲سوره منافقون ، آیه هشت .

امنیت هر کس از نظر خداوند متعال و شرع مقدس اسلام مهم شمرده شده و رعایت آن در قانون نیز الزامی شمرده شده است.^۱

توجه به حقوق متهم و شاکی از موضوعات مهم در عرصه حقوق موضوعه است. این مسأله به صورتی دقیق در سیستم قانون گذاری اسلامی بر مبنای اصل کرامت انسان و اصل عدالت و امنیت مورد توجه خاص قرار گرفته است. ازین رو کشف جرم و انجام تحقیقات و بازداشت متهم باید مطابق مقررات قانون باشد. قبل از اثبات بزهکاری و صدور حکم قطعی هیچ کس مجرم تلقی نمی شود و در پناه اصل برائت مبری از ارتکاب جرم است، مگر آن که خلاف آن ثابت شود.^۲

ضرورت حمایت از حقوق متهم در فرایند دادرسی کیفری به اندازه ای اساسی است که در اسناد بین المللی مورد توجه خاص واقع شده و تدابیر و تضمین های ویژه ای درباره آن پیش بینی شده است. بند ۳ از ماده ۱۴ میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی تضمین اعمال ذیل را برای متهم ضروری دانسته است. در طول دادرسی نیز رعایت اصولی که بتواند حقوق فرد را تضمین کند الزامی است که از جمله می توان رسیدگی به اتهام متهم در اسرع وقت، سرعت در دادرسی، حضور در محاکم به اتفاق وکیل مدافع، استنطاق از شهودی که علیه وی شهادت می دهند، عدم اجبار به شهادت علیه خود و اعتراف به مجرم بودن و... را نام برد.^۳

قانون اساسی ایران نیز تأمین حقوق همه جانبه افراد اعم از زن و مرد و ایجاد امنیت قضایی عادلانه برای همه را از وظایف کلی دولت محسوب کرده است. در فصل سوم حقوق ملت با ذکر جلوه هایی از حق بنیادین امنیت، تضمین هایی را برای احیا و استمرار آن مقرر داشته است. یکی از مهمترین شعبه های این حق، حق دفاع متهم از خویش در رد دعوی یا اتهام های ناروا نزد مراجع قضایی است. به عبارت

^۱ یعقوبی، عبدالهاشم، نحوه رسیدگی به جرایم در دادگستری، انتشارات فردوسی، ۱۳۷۵، ص ۴۶.
^۲ طالبی، جلال، حقوق شهروندی در آئین دادرسی کیفری ایران، انتشارات جنگل، ۱۳۸۸، ص ۱۵۵.
^۳ اردبیلی، محمد، عدالت کیفری، تهران، انتشارات میزان، ۱۳۸۴، ص ۷.

دیگر حق دفاع، حقی است که به موجب آن شخص می تواند رفتار مجرمانه یا ادعاهای حقوقی علیه خود را که بر اساس شکایت اشخاص و یا از سوی مقامات ذی صلاح انتظامی و قضایی به وی منتسب گردیده، با همه امکانات و طرق قانونی رد و انکار نماید.

حقوق افغانستان نیز حق دفاع متهم را به عنوان یک اصل مقدس شناخته و مظاهر آثار و احکام آن را طی اصول و مواد قانونی و رسمی که قدرت عملی و ضمانت اجرایی دارد، تعریف کرده است. از مجموع مقررات و ضوابط قانونی می توان نتیجه گرفت که "حق دفاع عموماً شامل ممانعت از هر نوع تعدی و تجاوز و مبارزه با عوامل حمله و تعرض به حیات مادی و معنوی انسان است. در معنی اخص، حق دفاع عبارت است از: بکار بردن آزادانه کلیه وسایل و طرق قانونی در برابر هر نوع اتهام و دعوی."^۱

بنابر این می توان گفت که حق دفاع برای شخص محفوظ است، اعم از اینکه اتهام بجا یا ناروا و دعوی به حق یا نا حق باشد. تفاوت عمده در کیفیت، اصل و مبنای حق است و همین اختلاف جریان دفاع را به صور و اشکال مختلف آشکار می سازد. حق دفاع در امور کیفری شامل طی مراحل چون طرح و تعقیب دعوی و شکایت در نزد مراجع قضائی با رعایت مقررات خاصی است که در آئین دادرسی کیفری منعکس است. اما در امور مدنی طرح دعوی تابع مقررات حاکم در آئین دادرسی مدنی است. در آخر باید افزود که شکایت و دعوی که برای اثبات حق بر غیر است، از دو حال خارج نیست یا مواجه با قبول طرف است و یا با رد و نفی آن روبرو می گردد. همین موقعیت اخیرالذکر عمده ترین و اساسی ترین جنبه حق، تحقیق ما را تشکیل می دهد.

به دلیل حساسیت نسبت به لزوم رعایت کلیه موازین دادرسی عادلانه و رعایت حقوق متهم در تحقیقات مقدماتی و با توجه به اهمیت فوق العاده این مرحله از دادرسی که سنگ بنای پرونده کیفری محسوب می شود و با توجه به تاثیر بسزایی که در سرنوشت پرونده و نهایتاً صدور حکم می گذارد به

^۱ گلدوزیان، ایرج، ندای انصاف و عدالت، تهران، انتشارات میزان، چاپ اول، ۱۳۷۹، ۳۱۸.

بررسی ابزارهایی که قانون گذار برای متهمان قرار داده تا بتوانند به شکل مناسبی از بی گناهی خود در برابر اتهامات دفاع کنند و بدین وسیله اشتباهات قضایی به حداقل برسد .

این تحقیق به دنبال این است که با بررسی تطبیقی حقوق دفاعی متهم در ایران و افغانستان و آن هم در مرحله تحقیقات مقدماتی خلاء های قانونی آن را به عنوان یک معضل شناسایی و راهکاری برای آن پیش بینی نماید .

ب : سؤالات تحقیق

۱- نظام حقوقی ایران و افغانستان در چه مواردی حق دفاع متهم را به رسمیت شناخته است ؟

۲- قوانین اساسی دو کشور یاد شده تا چه اندازه توانسته اند حقوق فوق را شناسایی کنند ؟

۳- قوانین عادی دو کشور تا چه میزان توانسته است ، حقوق دفاعی به رسمیت شناخته شده متهم در

قانون اساسی را رعایت نمایند ؟

ج : فرضیه های تحقیق

۱- نظام حقوقی دو کشور در خصوص حق دفاع متهم در موارد: ارکان حق تفهیم اتهام ، حق سکوت ،

حق داشتن وکیل و ... را به رسمیت شناخته اند .

۲- قوانین اساسی دو کشور برخی از این حقوق را شناسایی و رعایت نموده است . اما در رعایت عده

کمی از حقوق یاد شده ناموفق بوده اند .

۳- قوانین عادی دو کشور هم نتوانسته اند ، اصول به رسمیت شناخته شده در قانون اساسی را در

تمامی موارد پاسداری نمایند .

د: سوابق پژوهشی موضوع

پژوهشی با عنوان موضوع مورد تحقیق مشاهده نشده و به طور پراکنده در کتب و مقاله های حقوقی به حق دفاع متهم پرداخته شده است . از جمله در جلد اول کتاب آئین دادرسی کیفری محمود آخوندی و کتاب آئین دادرسی علی خالقی و جلد اول کتاب آئین دادرسی کیفری محمد آشوری به آن پرداخته شده است و همچنین پایان نامه ای تحت عنوان : حقوق دفاعی متهم در قوانین داخلی و اسناد بین المللی توسط مسعود مظاهری در سال ۱۳۸۲ نوشته شده است . اما آنچه که نوآوری تحقیق حاضر را تبیین می نماید ، بررسی این عنوان بصورت تطبیقی با کشور افغانستان می باشد .

ه: بیان روش و مراحل انجام کار تحقیق

روش تحقیق در این پژوهش توصیفی و تحلیلی است که با استفاده از منابع کتابخانه ای ، داده ها بررسی مقایسه و تحلیل می شود . مطالعه مقایسه ای این امکان را فراهم می نماید تا با مقایسه روند دادرسی حاکم بر یک کشور با کشورهایی که در این زمینه موفق تر عمل کرده اند ، بتوان معیارهایی بدست آورد و با تطبیق آن با وضعیت کشور، استفاده از تجربیات کشورها و فهم نقاط قوت و ضعف آنها ، راهکارهایی برای این مسأله ارائه داد .

و: نتایج قابل پیش بینی از تحقیق

با بحث و بررسی حق دفاع متهم می توان به اهداف و نتایج مختلفی دست یافت ، به عنوان بخشی از این اهداف می توان به موارد زیر اشاره کرد :

۱- شناخت ابعاد مختلف حقوق متهم و تلاش در جهت ، رعایت و انکشاف حقوق آنان در طول فرایند کیفری در نظام حقوق ایران و افغانستان تا قوانین هر یک از کشورها به عنوان منبع در کشور دیگر برای پر کردن آن خلاء مورد استفاده قرار می گیرد .

۲- تعیین کاستی ها در قوانین داخلی دو کشور و ارائه پیشنهادهای لازم برای بازنگری قوانین .

۳- مطالعه تطبیقی و روشن کردن نقاط ضعف و قوت و ارائه پیشنهادات و راه حل هائی جهت دستیابی به الگویی جهت دفاع از حقوق متهم و اطلاع و آگاهی اساتید ، دانشجویان و مسئولین دستگاه قضائی کشور از وضعیت حق دفاع متهم در نظام حقوقی افغانستان و ایران ، زیرا مطالعه تطبیقی از جمله مواردی است که از حیث علمی می توان به بالا بردن سطح آموزش و پژوهش کمک کند و در نهایت تضمین هر چه بیشتر حقوق دفاعی متهم از طریق تدوین قوانین دقیق و مناسب .

ز : ساماندهی تحقیق

تحقیق حاضر شامل سه فصل و نه مبحث و بیست و چهار گفتار می باشد . که در فصل اول به کلیات موضوع، تعاریف و مفاهیم مربوطه پرداخت گردیده و در فصل دوم ویژگیهای مرحله تحقیقات مقدماتی و اصول مربوط به حقوق دفاعی متهم در این مرحله از جمله اصل برائت ، اصل منع دستگیری و بازداشت خودسرانه ، و اصل تحصیل قانونی دلیل تحت بررسی قرار گرفته ، و در فصل سوم تضمینهای ناظر بر حقوق دفاعی متهم از جمله حق تفهیم اتهام ، حق سکوت ، حق بر خورداری از مساعدت وکیل ، حق داشتن مترجم ، حق اعتراض به قرار بازداشت خودسرانه و حق حضور فوری نزد مقام قضائی راتحت مطالعه و بررسی تطبیقی ، بین قوانین دو کشور ایران و افغانستان قرار گرفته است .

فصل اول

کلیات